

PRZESTĘPSTWO NIEALIMENTACJI

Obowiązek alimentacyjny to obecnie bardzo powszechna instytucja. Na początku należy wyjaśnić, że treścią obowiązku alimentacyjnego jest dostarczanie przez zobowiązanego środków utrzymania – to jest środków niezbędnych do zaspokojenia jego potrzeb – uprawnionemu, czyli osobie, która nie jest w stanie zaspokoić tych swoich usprawiedliwionych potrzeb własnymi siłami. Za potrzeby takie należy uznać między innymi wyżywienie, utrzymanie, mieszkanie, leczenie, zakup odzieży oraz środków higieny osobistej. Przestrzeganie go jest obowiązkiem osoby, na którą zostanie on nałożony. Wobec tego nieprzestrzeganie tego obowiązku jest przestępstwem i rodzi odpowiedzialność karną. Przystępstwo to zostało uregulowane w Kodeksie Karnym w art. 209, który brzmi następująco:

„§1. Kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§1a. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 naraża osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”

W sytuacji, w której osoba zobowiązana do świadczenia alimentów nie wywiązuje się z tego obowiązku w sposób określony np. w wyroku sądowym, istnieje wtedy prawna możliwość na złożenie zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa. Należy jednak pamiętać, że istnieją określone warunki, które muszą być spełnione by można było powiedzieć, że popełniono przestępstwo niealimentacji.

Warto na początku pamiętać, że aby można było powiedzieć o popełnieniu przestępstwa niealimentacji, brak realizacji obowiązku ciężącego na zobowiązanym, mimo istnienia realnych możliwości w tym zakresie, musi być oparty na złej woli tej osoby. Badane jest również to, dlaczego dana osoba zobowiązana uchyla się od spełnienia nałożonego na nią obowiązku alimentacyjnego. Zdarzyć się bowiem może sytuacja, kiedy nie z własnej winy nie będzie ona mogła spełnić go w terminie, np. z powodu ciężkiej choroby. Chodzi więc o takie typy sytuacji, które są niezależne, całkowicie obiektywne względem tej osoby. Brak złej woli z reguły spowoduje, że osoba zobowiązana nie wypełni znamion przestępstwa.

Kolejnym warunkiem jest to, że obowiązek alimentacyjny musi być kwotowo określony, co może być zawarte w wyroku sądu, ugodzie zawartej przed sądem albo innym organem, umowie. Dodatkowo, osoba, na której ciąży obowiązek alimentacyjny musi uchylać się od jego spełnienia, czyli albo realizować go w mniejszych kwotach niż zostały ustalone, albo opóźnić się ze spełnieniem zaległego świadczenia innego niż okresowe (na przykład alimenty wypłacane jednorazowo), co najmniej 3 miesiące. Również w przypadku, w którym łączna wysokość zadłużenia zobowiązanego będzie równa bądź większa wysokości odpowiadającej wartości trzech świadczeń okresowych (alimentów płatnych miesięcznie), to mamy możliwość złożenia zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa niealimentacji. Jeśli zostaną spełnione wyżej wskazane przesłanki, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 1 roku.

Skupiając się na §1a wyżej przytoczonego artykułu Kodeksu karnego, warto zaznaczyć, że opisuje on kwalifikowany typ przestępstwa niealimentacji. Oznacza to, że charakteryzuje się on zwiększoną szkodliwością społeczną. Będzie to sytuacja, gdy niepłacenie alimentów wiąże się z narażeniem osoby, której alimenty przysługują, na niemożność zaspokojenia jej podstawowych potrzeb życiowych. Natomiast jeśli przestępstwo ma zostać popełnione, to spełnione muszą być przesłanki z §1, czyli wszystkie przesłanki typu podstawowego

przestępstwa niealimentacji. Przesłanką różniącą te dwa typy będzie narażenie na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Podstawowe potrzeby życiowe są pojęciem obszernym i z uwagi na ciągły rozwój ekonomiczno – społeczny, cały czas się zwiększają. Z tego względu, jeśli osobę, której przysługują alimenty, było stać na najtańsze produkty w okresie, kiedy zobowiązany do alimentów nie przekazywał jej środków finansowych nie oznacza automatycznie, że była ona w stanie zaspokoić swoje podstawowe potrzeby życiowe. Przyjmuje się, że jako „podstawowe potrzeby życiowe” nie rozumie się wyłącznie zaspokojenia minimum egzystencji, ale także koszty związane chociażby z wykształceniem czy korzystaniem z kultury oraz rozwijaniem pasji.

Ściganie osoby uchylającej się od spełnienia obowiązku alimentacyjnego następuje na wniosek osoby uprawnionej, organu pomocy społecznej, lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego. Organy ścigania, bez otrzymania danego wniosku nie podejmą jakichkolwiek działań wymierzonych w osobę zobowiązaną. Jednak jeśli mamy do czynienia z osobą uprawnioną do otrzymywania alimentów, która otrzymuje świadczenia z funduszu alimentacyjnego. W takim bowiem wypadku, organy ścigania mają obowiązek podjęcia działań z urzędu. Wymagane jest wtedy jedynie złożenie wspomnianego na początku, zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa niealimentacji.

Sprawca przestępstwa ma możliwość uniknięcia kary za popełnione przestępstwo. W przypadku, gdy sprawca zapłaci zaległe alimenty w całości przed upływem 30 dni od dnia przesłuchania w charakterze podejrzanego nie będzie podlegał karze.

W przypadku sprawcy przestępstwa z art. 209 §1a k.k., czyli przestępstwa niealimentacji z narażeniem osoby uprawnionej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, również ma on prawną możliwość uniknięcia kary, jeśli uiszczy całość zaległych alimentów przed upływem 30 dni od dnia przesłuchania w charakterze podejrzanego. Sąd odstąpi wówczas od wymierzenia kary, chyba, że wina i społeczna szkodliwość czynu przemawiają przeciwko temu.

Tym samym jeżeli ktoś otrzyma wezwanie do prokuratury lub na policję w sprawie niepłacenia alimentów i na tym spotkaniu zostaną mu przedstawione zarzuty to powinien jak najszybciej spłacić powstałe zadłużenie, co pozwoli uniknąć mu kary.

W przypadku oskarżenia o przestępstwo niealimentacji podstawową linią obrony jest wykazanie, iż do powstania zaległości nie doszło z winy oskarżonego, a on sam dokładał starań, aby ciężący na nim obowiązek wypełnić. Dodatkowo można wykazywać, że zobowiązany wypełniał obowiązek alimentacyjny także w inny sposób niż poprzez łożenie kwoty pieniężnej np. sam sprawował opiekę nad osobą uprawnioną do alimentów i ją w danym okresie utrzymywał. Jeśli dojdzie do sporu o faktycznie powstanie zaległości w płaceniu alimentów, należy przedstawiać dowody na uiszczenie danych kwot na rzecz uprawnionego. Rozbieżność taka w szczególności może powstać, gdy zostało wszczęte postępowanie komornicze, a zobowiązany płacił część kwot komornikowi, a część wprost do rąk uprawnionego, o czym komornik nie wiedział.

Jeśli sprawa trafi już do sądu i okaże się, iż zobowiązany nie płacił alimentów, a mógł wykonywać swój obowiązek sąd wymierzy stosowną karę. Za przestępstwo niealimentacji w typie podstawowym z art. 209 § 1 k. k. przewidywane są kary: grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do roku. Natomiast za przestępstwo niealimentacji typu kwalifikowanego z art. 209 § 1a k.k. przewidywane są kary: grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat dwóch.

Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2020r. poz. 1444)

Zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej CIVIS SUM, finansowane ze środków przekazanych przez Powiat Żarski na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pn. „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz realizacja zadań z zakresu edukacji prawnej na terenie powiatu żarskiego w 2021 r.